

Tilbakemelding fra *Mediehistorisk Tidsskrift*

Mediehistorisk Tidsskrift er en av de publikasjonene som fikk avslag i begge de to første søknadsrundene. Vi har fått lov å utdype våre erfaringer og komme med noen betraktninger, som vi håper kan være til nytte både når ordningen skal utbedres, og for andre søkere.

Da denne ordningen ble etablert, så *Mediehistorisk Tidsskrift* ut til å være midt i målgruppen på alle måter. Vi oppfattet det slik at vi oppfylte alle kriteriene. Da vi så søkte – i to omganger – fikk vi imidlertid inntrykk av at de egenskapene tidsskriftene var bedt om å oppfylle, egentlig ikke spilte noen rolle. Det avgjørende skulle være at tidsskriftene var «sentrale» innen sine områder.

Hvorvidt de var sentrale, ble imidlertid avgjort av en komité som vi ikke har grunn til å tro hadde spesielle kunnskaper om vårt fagområde. Dette gjelder sannsynligvis flere fag, siden det later til at konklusjonene langt på vei lente seg på synspunkter i de nasjonale fagorganene. I tilfellet *Mediehistorisk Tidsskrift* mente fagorganet at *Norsk medietidsskrift* var mest sentralt. Med andre ord var det her innført en ordning som utelukket både en kontemporær og en historisk tilnærming til et fagfelt. Forskning som forsøker å forstå og beskrive fremveksten av, og egenskapene ved, det mediesamfunnet som har preget den norske offentligheten i alle fall siden 1700-tallet og med økende intensitet de siste tiårene, ble dermed i praksis underkjent som sentralt for mediefagene. Dette er særlig oppsiktsvekkende siden det går frem i evalueringen av ordningen at medlemmer i fagorganet for mediestudier til og med tok dissens, og foreslo at også *Mediehistorisk Tidsskrift* skulle omfattes av ordningen (s. 29). Dette fikk imidlertid ingen konsekvenser.

Mulige revirkamper

På generell basis er det en klar risiko ved å spørre små utvalg av representanter for fagene om hva de oppfatter som sentralt. Man vet at det i svært mange fag er skjeve maktforhold, og det kan utspille seg revirkamper om hva som er den viktigste tilnærmingen til fagfeltet. Det er viktig å forstå at slike kamper bare ytterligere næres av at det blir kamp om ressurser. Hvis denne ordningen skulle fungert rettferdig, måtte muligheten for at de fleste fagfelt består av forskjellige leire med ulike tilnærminger, vært tatt med i betraktning.

Nå tyder jo evalueringen på at det har vært mange positive reaksjoner, men det er ikke veldig overraskende i seg selv. Det ser ut til at rundt to tredeler av søkerne fikk midler ved begge tildelingsrundene. Dette flertallet har jo all grunn til å være fornøyd, og det er ikke til å forundres over at det da kom inn en del positive tilbakemeldinger. Til gjengjeld har økonomiske kutt store negative konsekvenser for det mindretallet som ikke blir støttet, og det gjør det særlig uheldig at dette *er* et mindretall. Samtidig som tildelingskriteriene virker usikre og svært skjønnsbaserte, har ordningen gått fra opprinnelig å delstøtte en større gruppe tidsskrifter, til å fullfinansiere et relativt stort utvalg, men like fullt et utvalg. Det er svært vanskelig å se hvorfor man ikke, for å unngå de mest uheldige utslagene, kunne valgt å fortsette å gi litt mindre til alle aktuelle søkere som samvittighetsfullt og kompetent publiserte fagfelleverdert, norskspråklig forskning i sitt felt, fremfor å gi mye til ganske mange, og helt kutte støtten til resten.

En hensikt med ordningen var åpenbart å få flere til å begynne å publisere open access. Flere tidsskrifter valgte så vidt vi ser av evalueringen å gjøre nettopp det, for å kunne kvalifisere til å søke. Men dermed må jo flere ha mistet både mulige abonnements- og salgssinntekter og offentlig støtte samtidig. *Mediehistorisk Tidsskrift* var allerede open access og mistet dermed bare den offentlige støtten, men det er generelt et stort tankekors at man i praksis har innført en ordning der man krever av en rekke tidsskrifter at de skal gå over til en modell der overhodet ikke kan tjene penger på – og så blir resultatet at de mister to inntektsmuligheter på samme tid. Dette må jo ha vært forutsett da ordningen ble planlagt.

Store og små aktører

Hvis man videre skulle tatt på alvor det som står i innledningen til evalueringen, at de fleste relevante tidsskriftene eies av vitenskapelige foreninger, måtte man jo også tatt eier- og publiseringsforholdene i betraktning. *Mediehistorisk Tidsskrift* er et typisk eksempel på et tidsskrift som drives av en liten non-profit-organisasjon, Norsk mediehistorisk forening. Hvor mange av dem som har fått avslag som befinner seg i samme situasjon vet vi ikke, men det er i alle fall ganske sannsynlig at en del av utgiverne har vært sårbare for økonomiske kutt. En gjennomgang av dem som ifølge evalueringen fikk støtte ved siste tildeling viser dessuten noe svært interessant: Det er bare rundt en sjettedel av tidsskriftene som ser ut til å ikke bli publisert av de store forlagene. Dette gir et inntrykk av at ordningen innebærer mye subsidiering av store forlag, og på bekostning av mindre, ikke-kommersielle aktører.

Søknadsprosessene har i seg selv også vært en studie i unødvendig byråkrati, med lange og detaljerte søkeskjemaer. Dette er sikkert også noe som går lettere når man har en forlagsadministrasjon i ryggen, men det var tidsspille i en liten organisasjon uten fast ansatte. Underveis kom det dessuten nye krav – ved den siste søknadsrunden var det også et ufravelig krav at tidsskriftet ble meldt inn i Directory of Open Access Journals (DOAJ). Dette kan det isolert sett være grunner for, men også dette var en omstendelig prosedyre, som krevde mer administrativ kapasitet enn hva en liten non-profit-utgiver har. Det viktigste er imidlertid at dette nok er noe mange tidsskrifter ikke ville valgt å gjøre hvis de ikke følte seg tvunget til det, for der forsvant også den siste håndfaste muligheten til å finansiere tidsskriftet, siden DOAJ ikke aksepterer at medlemmene har annonser.

Svekker mangfoldet?

Mediehistorisk Tidsskrift er det sentrale norskspråklige tidsskriftet innen det store mediehistoriefeltet, det eneste i sitt slag i Norden og dermed et faglig svært verdifullt tidsskrift. Denne ordningen har imidlertid bidratt til å gjøre det vanskeligere å opprettholde en publiseringskanal i dette viktige feltet. I ettertid er vi i tvil om vårt tidsskrift noensinne hadde en reell sjanse til å konkurrere om disse midlene – for oss som satt tett på dette, fremsto det som en skinnprosess. For ordens skyld vil vi nevne at vi ikke har noe å utsette på de ansatte som har hatt det administrative ansvaret for å følge opp søkerne. De har vært forekommende og hjelpsomme, men det har ikke hjulpet så lenge selve ordningen har så uheldige og urettferdige utslag.

Vi merker oss at det står i innledningen til evalueringen at «Norge har en levende portefølje av nasjonale forskningstidsskrifter i humaniora og samfunnsvitenskap. Disse tidsskriftene har en viktig posisjon i mange av fagene og tjener flere formål». Spørsmålet er jo da om denne ordningen virker mot sin hensikt. Det er ikke usannsynlig om en del av den «levende porteføljen» nettopp blir nedlagt på noe sikt på grunn av denne ordningen. I det hele tatt kan man få inntrykk av at ordningen har gått ut på å forveksle «sentral» med «stor». Det finnes en rekke mekanismer som forsterker den posisjonen man allerede har, i akademisk publisering

som i andre sammenhenger. Et sentralt spørsmål er om det er det offentliges jobb å sementere maktforhold som allerede er etablert, og dermed bidra til å svekke andre tilnærminger og miljøer i fagene.

Avslutningsvis er det grunn til å spørre seg om ordningen bryter med intensjonene i DORA-erklæringen, der det er innholdets kvalitet, ikke publiseringskanalens innflytelsesfaktor som er avgjørende. Vi oppfatter i alle fall DORA-erklæringen som et argument for mangfold i akademisk publisering, ikke det motsatte.

Med hilsen

Henrik G. Bastiansen
Professor i medievitenskap, Høgskulen i Volda
Leder i Norsk mediehistorisk forening

Birgitte Kjos Fonn
Professor i journalistikk, OsloMet
Tidligere redaktør *Mediehistorisk Tidsskrift*